

En resposta a David Tormo

Sobre els fets de Vilalba

Mario Pons Múria

documentalista
i productor audiovisual

Benvolgut David Tormo Benavent, com a autor de *La batalla de la memòria* i en contestació a les al·lusions –indirectes– que se'm fan com a productor i distribuïdor de la meua obra –Josep Sánchez Cervelló és un bon amic col·laborador i assessor, però no n'és l'artífex– només vull comentar-vos que passar un pressupost d'una activitat cultural a un ajuntament no és cap fet que es pugui qualificar de "mafiós", i encara menys es pot considerar una pressió contra la dignitat d'un poble. O és que vostè ofèn algú treballant i enduent-se un bon sou al Consorci Memorial de la Batalla de l'Ebre?

Una producció documental té un cost, igual que qualsevol producte cultural i, per tant, en la recuperació de costos, és legítim distribuir l'obra per guanyar-se el pa. En el cas dels municipis, cada ajuntament és lliure de programar la cultura que més els interessi difondre o no programar res. Gandesa, la Fatarella, Flix o Tortosa... pel seu protagonisme dins el film, van tenir l'exclusivitat de passar *La batalla de la memòria* abans que s'estrenés per Televisió de Catalunya. A Vilalba dels Arcs, i en altres pobles de la Terra Alta, legítimament van decidir no contractar aquest servei cultural. Per mi, distribuïdor, aquí s'acaba la història. Ara, com a autor, els he de confessar que, havent gastat tants de recursos i temps en el seu municipi, igual que en altres, com el cas de Corbera d'Ebre, m'esperava un altre desenllaç feliç, no sols per la sostenibilitat, gens fàcil, de la meua tasca com a documentalista, sinó per la il·lusió del veïnat de Vilalba dels Arcs, fomentant un acte públic de salut democràtica, molt necessari en el seu cas, igual com ho van fer una quinzena de municipis de dins i fora del territori.

A part de fer publicitat del seu poble, la seva història i l'excel·lent sector vinícola local *per amor a l'art*, crec que la millor feina que vaig fer va ser saber-los escoltar i entendre sense jutjar-los, només exposant allò que és presentava evident davant l'objectiu equidistant de la càmera, aconseguint que dretes i esquerres reconeguessin els seus errors mutus mirant-se als ulls amb sinceritat. Llàstima que això només fou possible dins el film; també durant la presentació a Tarragona i a Tortosa, quan faïers, requetès, comunistes o nacionalistes catalans..., amb morts a les dos bandes del conflicte, es donaren la mà públicament.

Diu vostè que no van programar *La batalla de la memòria* a Vilalba dels Arcs per raons econòmiques. Però jo recordo una conversa telefònica amb l'alcalde d'aquella època just el dia que estrenàvem a Flix, on reconeixia que tenia temor de passar la pel·lícula al seu municipi per la reacció que pogués tenir un sector del poble.

Qui visioni *La batalla de la memòria* apreciarà amb quin tacte i delicadesa vaig tractar el seu cas, el nostre cas. Lluny de voler provocar tendències i designar bons

i dolents, la meua única intenció, com a ebrenc, fou i és, entendre el conflicte, que, pel que veig, encara està obert. Per entendre la repressió franquista a les Terres de l'Ebre s'havia d'explicar la repressió de l'extrema esquerra del 1936. Així ho fa el film, donant veu a lliberals, carlistes, tradicionalistes, al catolicisme, al món de la pagesia... Li aconsello que visioni la pel·lícula, on es rememoren els episodis de cruenta repressió *faïera i cenetista* contra els interessos de l'església i el sometent a la Terra Alta, que com a tall d'exemple, il·lustra el que va significar per a la gent de les comarques del sud de Catalunya la reacció violenta de l'esquerra més radical, a conseqüència, no s'ha d'oblidar mai, d'un detonant bèl·lic, l'aixecament en armes d'un general boig que dos anys després triaria el nostre riu per escenificar un èpic i sagnant triomf de la força bruta contra el que ell mateix denominava l'"antipatria"; o sigui, el poble català.

A Barcelona, l'aixecament militar el protagonitzaria el general Goded, i al camp, els carlistes de Solivella i Vilalba dels Arcs, contra aquests últims el clima bèl·lic desencadenat per l'aixecament acabà en tragèdia quan una columna de CNT-FAI obriria foc contra els rebels, en resposta al primer tret que matà l'abanderat de la FAI, disparat pel vicari del poble, segons diu el mossèn de Vilalba dels Arcs al film. Cap mort és justificable, però tampoc ho és que cap arma es dispare contra un democràcia votada pel poble. Llavors, com en totes les batalles, hi ha qui les inicia i després s'amaga –caldria preguntar-los a vostès, historiadors, on era Joaquim Bau el 18 de juliol del 1936?

Per l'orgull sa de tots els ebrencs i les ebrencs, *La batalla de la memòria*, a part del Premi del Públic al Festival Memòria de Reus (2009), s'emportà el Premi Memòries de la Generalitat de Catalunya, guardó atorgat a la pel·lícula que millor abordava la temàtica de la recuperació de la memòria històrica de la lluita per la democràcia i contra el franquisme, es destacava l'habilitat de la pel·lícula per reflectir no solament els fets relacionats amb la Guerra Civil a l'Ebre, sinó sobretot la pervivència fins al dia d'avui de les emocions lligades a aquell conflicte. D'altra banda, la universalitat del discurs del film va fer que *La batalla de la memòria* es distribuís a 20 països de l'Orient Mitjà un any abans de les revoltes al món àrab contra les tiranies dels seus dictadors locals.

La por i els falsos retrets ens condemnen a continuar en el camí de la divisió encetada per la violència. D'altra banda, em sembla una vergonya que molts morts d'aquell conflicte encara estiguin escampats per uns espais, els de la Batalla de l'Ebre, plens d'aerogeneradors, delicadesa subtil exercida pels mateixos gestors i les autoritats – ara, sí, els uns i els altres – que ho han permès.